

Kur'an'da Bazı Kavramlar

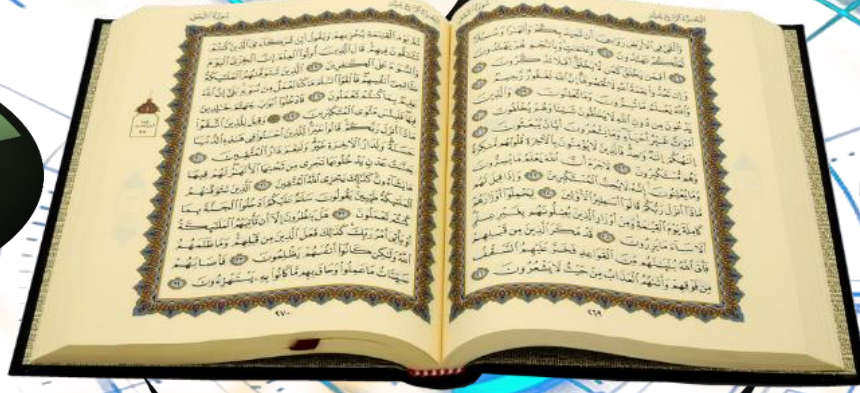
İhlas

Sırat-ı Müstakim

Takya

İhsan

Cihat

Hidayet

Sâlih Amel

Memduh ÇELMELİ

3.1. İslam'ın Aydınlik Yolu: Hidayet

- ❑ **Hidayet:** Allah'ın (cc), emrettiği şekilde yaşayabilmeleri için insanlara akıl, düşünme, öğrenme, hatırlama gibi yetenekler vermesine ve insanların da bunları kullanarak doğru yolu bulmasıdır.
- ❑ **Hidayet** kavramı aynı zamanda Allah'ın insanlara doğru yolu göstermesi, günahkâr bir kişinin günahlarını terk etmesi ya da Müslüman olmayan bir kişinin İslam dinine girmesi anlamında da kullanılmaktadır.
- ❑ Hidayet de insanın çabasına bağlı bir durumdur. Allah (cc) iyi ve kötü olanı ayırt edebilme kabiliyeti verdiği insanın hidayet yolunu tercih edebilmesini kendi seçimine bırakmıştır. Mümin, hidayetini ancak Yüce Allah'ın izniyle gerçekleştirebileceği bilinciyle yaşamalıdır.

“... Allah dilediğini hidayete erdirir ve hidayete erecek olanları en iyi O bilir.”

1

2

Hidayetin Aşamaları

3

4

Allah'ın, aklını kullanarak hayatını sürdürmeleri için gerekli bilgileri insanlara göndermesi.

Allah'ın, vahiy ve peygamberlerle insanları doğru yola davet etmesi.

Allah'ın, hidayete ulaşmak için çaba gösteren müminlere yardım etmesi.

Allah'ın, hak edenleri cennetle ödüllendirmesi.

- ❑ **Dalalet,** Allah'ın emirlerine aykırı davranmak, dinin gösterdiği yoldan sapmaktır. Hidayetin zıttıdır.
- ❑ Allah'a ve peygamberlerin emirlerine isyan, Allah dışında başka varlıkları ilah edinmek, dinde helal kılınanları haram saymak, çocukları öldürmek, akli ve duyuları kullanmamak, Allah'ın rahmetinden ümit kesmek dalalet örnekleridir.

“Rabbimiz! Bizi doğru yola erdirdikten sonra kalplerimizi saptırma, bize tarafından bir rahmet bağışla. Hiç kuşku yok, lütfu bol olan yalnız sensin.” (Al-i İmran, 8)

- ❑ Hidayete ulaşan Müslüman; hayatı boyunca doğru yoldan ayrılmamak için dua etmeli, bu konuda Allah'ın yardımını dilemelidir. Müslüman'ın Allah'ın (cc) emrettiği gibi iyilikler yapması da hidayetini muhafaza edebilmesi açısından önemlidir.

“Allah, doğru yola gidenlerin hidayetini güçlendirir. Kalıcı olan iyilikler, Rabb'inin katında hem mükâfat bakımından daha hayırlı hem de sonuç bakımından daha iyidir.” (Meryem, 76)

3.1. Allah'ı Görüyormuşçasına Yaşamak: İhsan

İhsan: İyilik ve güzel davranma, kişinin hep Allah'ın huzurunda olduğunu hissetmesi ve O'nu görüyor gibi yaşaması.

Muhsin: Güzel davranan, ikram eden, iyilik eden, Allah'ı görüyormuş gibi bilinçli bir şekilde ibadet eden mümin

- ❑ Allah (cc), bütün yaratılanlara iyilik edilmesini, ibadetlerin aksatılmadan en güzel bir şekilde yerine getirilmesini ve iş konusunda özenli çalışılmasını emretmektedir. Bu sebeple Müslüman her zaman Yüce Allah'ın huzurunda olduğu bilinciyle O'nun rızasına uygun davranışlarda bulunmaya özen gösterir.

- ❑ Allah'ın kullarına sonsuz ihsanının en belirgin örneklerinden biri insanı en güzel şekilde yaratmasıdır. Öte yandan kullarına olan sevgisi ve merhameti de Yüce Allah'ın en büyük ihsanlarından biridir.
- ❑ İhsan kavramı, Kur'an-ı Kerim'de hem Allah'a hem de insanlara nispet edilen bir özelliktir.

Allah için kullanıldığında

Allah'ın cömertliği.

Allah'ın kusursuz yaratmasıdır.

Allah'ın Kuluna hak ettiğinden fazlasını vermesidir.

İnsanlar için kullanıldığında

Kulun Allah'a karşı hissettiği derin saygı, bağlılık ve itaatidir.

Kulun Allah sevgisiyle yaptığı iyi işlerdir.

Hz. Muhammed (sav) kayıp çocuğunu telaşla arayan, evladının özlemiyle gördüğü her bir çocuğu bağrına basan bir anneyi ashabına göstererek "Bu kadının çocuğunu ateşe atabileceğini düşünebilir misiniz? (İşte) Allah'ın kullarına merhameti bu annenin yavrusuna duyduğundan çok daha fazladır." buyurmuştur.

Muhsin Kişilerin Özellikleri

- ❑ İbadetlerini ve işlerini en güzel şekilde yaparlar.
- ❑ Ahirete iman ederler.
- ❑ Günahta ısrarcı olmazlar. Tevbe ederler.
- ❑ Öfkelerini yenerler. Sabırlıdırlar.
- ❑ Bollukta, darlıkta Allah yolunda harcarlar.
- ❑ Yeryüzünde bozgunculuk çıkarmazlar.

Muhsin Kişilerin Özellikleri

"Müslüman, elinden ve dilinden Müslümanlara zarar gelmeyen kimsedir...» (Hadis)

"Onlar, Rableri tarafından gösterilen doğru yol üzerindedirler..." (Lokman, 5)

3.1. Allah için samimiyet: İhlas

❑ **İhlas:** İnsanın inanç, ibadet, söz, fiil ve davranışlarında yalnızca Allah'ın (cc) rızasını gözetmesidir.

❑ Samimi bağlılık anlamına gelen ihlas, Müslümanların Allah'a karşı ibadetleri başta olmak üzere yaşamlarının tüm aşamalarında içselleştirmesi gereken bir davranış şeklidir.

“O daima diridir. O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. O hâlde dinde ihlaslı ve samimi kişiler olarak O'na dua edin. Her türlü övgü âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur.” (Mümin suresi, 65)

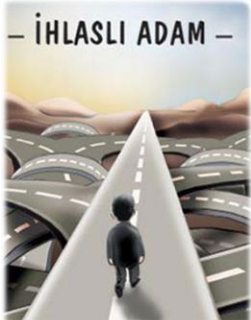
❑ **Riya:** Kendini insanlara beğendirmek için, ibadetleri ve güzel davranışları gösteriş amacıyla yapmaktır. İhlasın zıttıdır.

❑ Gösteriş için yapılan bütün ibadetler ve güzel davranışlar anlamını yitirir. Ayetlerde, namazı gösteriş için kılanların, amellerinin Allah katında hiçbir değeri olmadığına ve bu sebeple ahirette hesaba çekileceğine dikat çekilir.

❑ Allah ihlas sahibi müminlere ahiret gününde amellerinin karşılığını vereceğini müjdelemiştir.

“Siz ancak işlediklerinizin karşılığı ile cezalandırılırsınız. Ancak Allah'ın halis kulları başka. İşte onlar için belli bir rızık, meyveler vardır. Onlar ikram gören kimselerdir. Onlar Naim cennetlerindedirler.” (Ayet)

❑ İbadet ve güzel davranışları Allah'ın (cc) rızasını kazanma niyetiyle değil de dünyevi bir çıkar ya da gösteriş amacıyla gerçekleştirenlerin ise ahirette cezalandırılacağı bildirilmiştir.

3.1. Allah'ın Emir ve Yasaklarına Riayet: Takva

- ❑ **Takva**; genel olarak bilinçli davranma, dikkatli olma, korunma anlamlarına gelmektedir.
- ❑ Müminin tutum ve davranışlarında Allah'a karşı kulluk bilinciyle hareket ederek Rabb'inin korumasına girmesidir.
- ❑ Allah'a karşı saygıda herhangi bir kusur işlememeye gayret edilmesi ve O'na olan sevginin güçlendirilmesidir.

Müttaki

Takva sahibi müminlere denir.

“O kitap, Kur'an; onda asla şüphe yoktur. O, **müttakiler** için bir yol göstericidir.”

(Bakara suresi, 2)

- ❑ Allah katında insanın değerini belirleyen en temel unsur takvadır. İslam dinine göre ırk, aile, ekonomik durum, dış görünüş vb. birçok özellik insanın değerini belirlemek için bir ölçüt değildir.

TAKVA:
ALLAH'A KARŞI
SORUMLULUK ŞUURU

“Allah, cahiliye gururunu ve atalarla övünme âdetini ortadan kaldırmıştır. Takva sahibi mümin ve bedbaht günahkâr (ayrımı vardır)...” hadisi insanı değerlendirmede takvanın belirleyiciliğini gösterir niteliktedir.

- ❑ Müttakilerin Özellikleri: Allah'a ve vahiy ile bildirdiklerine iman eder, infak eder, namaz ve zekât ibadetlerini yerine getirir, sözünde durur, sabreder, öfkesini yutar ...
- ❑ Müminler, takvayı gözeterek davranma çabasında aşırılığa kaçmamaları, takva niyetiyle Allah'ın onlara helal ettiğini kendilerine yasaklamamaları konusunda uyarılmışlardır.

“Allah'ım! Senden hidayet, takva, iffet ve gönül zenginliği isterim.” (Hadis-i Şerif)

Takvanın Aşamaları

01

Nefsini Küfür ve Şirkten Koruma

02

Bütün Benliğiyle Allah'a Dönme

03

Hayatının Her Anını İbadet Bilinciyle Yaşama

❑ **Allah**, Kur'an'da yaşamını takva bilinciyle sürdürme gayretinde olanların bilerek veya bilmeyerek işledikleri günahları affedeceği müjdesini vermiştir.

❑ **Hz. Muhammed** (sav) takvanın ve güzel ahlakın insanların cennete girmelerini sağlayan özelliklerin başında olduğuna işaret etmiştir.

3.1. Dosdoğru yol: Sırat-ı Müstakim

- ❑ **Sırat-ı Müstakim:** Müminleri Allah'ın (cc) emrettiği hedefe ulaştıracak en kısa ve dosdoğru yol.
- ❑ Sıratımüstakime uygun bir hayat sürebilmek ise Allah'ın emirlerini ve koymuş olduğu ahlaki ilkeleri Hz. Peygamber gibi yaşamaya gayret etmekle mümkündür.

- ❑ Allah, insana doğruyu ve yanlışı ayırt edebilmesi için akılı, iyiyi ve kötüyü seçebilmesi için ise cüzi iradeyi vermiştir. Ancak aklın ve iradenin yeterli olmadığı durumlar da mevcuttur. Nitekim insanın sözü edilen bu fitri özelliği sebebiyle Allah, peygamberleri ve ilahi kitapları göndermiştir. Böylelikle Yüce Allah dünya ve ahiret mutluluğunu kazanma konusunda müminlere yol göstermiştir.

“Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil.”

- ❑ **İfrat;** insanın davranışlarında aşırı olması, tefrit ise herhangi bir konuda geride kalması, yeterli olmaması durumudur. İfrat ve tefrit Kur'an-ı Kerim ve sünnette yasaklanmış davranış biçimlerindedir. İslam, müminlere her iki aşırı ucun ortasında olmak anlamına gelen itidali emretmiştir. Kişi ancak itidalin sağladığı denge ile sıratımüstakime ulaşabilir.

- ❑ Kur'an ve Hz. Peygamber'in sünneti doğrultusunda sıratımüstakim, kişinin her türlü **aşırılıktan** uzak bir hâlde yaşamasıdır.
- ❑ En uygun ve **mutedil** yol olan sıratımüstakim çerçevesinde hareket edenler, kötülüğe ve günaha sürükleyebilecek her durumdan kaçınır, ibadetleri yerine getirir ve iyilik yapmaktan geri durmaz. **Denge** hâlinde yaşar.

Kur'an-ı Kerim'de Sırat-ı Müstakime Ulaştırdığına İşaret Edilen Bazı Davranışlar

- ❑ Yaşam hakkına sayrı göstermek
- ❑ Kötülüğe yaklaşmamak
- ❑ Allah'a ortak koşmamak

- ❑ Yakınların aleyhinde de adaletli olmak
- ❑ Ana babaya iyilik etmek
- ❑ Yetim malına dokunmamak

- ❑ Allah'a verilen sözü yerine getirmek
- ❑ Kötülük ve iffetsizlikten uzak durmak
- ❑ Ölçü ve tartıda dürüst olmak

iyilik yap
iyilik
bul

dinkulturuahlakbilgisi.com

3.1. Allah'ın Yolunda Mücadele: Cihat

Cihat: iyiliğin yerleşip kötülüğün ortadan kalkması için **maddi ve manevi** tüm imkânların kullanılarak Allah (cc) yolunda edilen **mücadele**ye cihat denir.

Cihat, Allah'ın rızasını kazanmak için nefsin ve şeytanın isteklerine karşı koymanın yanında vatana saldıran düşmanlarla bireysel ve toplumsal anlamda mücadele edilerek gerçekleştirilen bir ibadettir.

Cihat; olağan şartlarda **farzıkifaye**, genel seferberlik gerektiren tehlike ve saldırı hâlinde **farziayn** bir ibadettir.

Cihat Kapsamına Giren Davranışlar

“Allah'a ve Resulü'ne inanır, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihat edersiniz. Eğer bilerseniz bu sizin için çok hayırlıdır.” (Saf suresi, 11)

Cihat kime karşı yapılır?

İnsanın kendi nefesine karşı

Düşmana karşı

Şeytana karşı

“Allah uğrunda hakıyla mücadeleye (cihat) ediniz...” ayetinde cihat, müminin nefsinin ve şeytanın kötülüklerine karşı mücadelesini tanımlamak için kullanılmaktadır.

Cihat Kavramının İlişkili Olduğu Kavramlar

Cecht

Gayret etme

Mücadele

Mücadele etme

Tebliğ

Bildirme Ulaştırma

Davet

Hakka çağırma

İrşat

Bildirme

Kıtıl

Savaşma

Mukatele

Çarpışma

Şehadet

Şehitlik

Emri bil maruf nehyi anil münker

Tebliğ, irşat ve davet, Müslüman'ın Allah'ın emirlerini insanlara **bildirmesi** yönüyle benzerdir.

İyiliği emredip kötülükten vazgeçirmek (emri bil maruf nehyi anil münker) cihat kapsamındadır.

Cihat kavramının kökü olan ceht, güç ve gayret sarf etmek, bir işi başarmak için bütün imkânları kullanmak anlamındadır. Mücadele de aynı kökten gelmiştir ve dinkulturuahlakbilgisi.com mücadele etmek anlamındadır.

3.1. İyi, Doğru ve Güzel Davranış: Sâlih Amel

❑ Salih Amel: İmanı güçlendirmek için tüm inanç, ibadet, güzel davranış ve insanlığın faydasına yapılan işlerdir. Salih amel olan her davranış ahirette sevapla ödüllendirilecektir.

"Mümin olarak erkek veya kadın, her kim salih ameller işlerse işte onlar cennete girerler ve zerre kadar haksızlığa uğratılmazlar." (Nisa, 124)

❑ Güzel bir davranışın salih amel olarak kabul edilmesinin öncelikli koşulu, davranışı yerine getiren kişinin iman sahibi olması ve ihlas duygusuyla gerçekleştirmesidir. İman etmeden ve gösteriş amacıyla yapılan güzel davranışların Allah katında bir değeri yoktur.

"Ey iman edenler! Allah'a ve ahiret gününe inanmadığı hâlde malını insanlara gösteriş yapmak için harcayan kimse gibi sadakalarınızı başa kakmak ve incitmek suretiyle boşa çıkarmayın. O kimsenin misali, üzerinde toprak bulunan düzgün ve yalçın bir kayadır; kayanın üzerine şiddetli bir yağmur yağmış, onu çıplak hâlde bırakmıştır. Bu gibilerin kazandıkları hiçbir şeyden istifadeleri olmaz ve Allah, inkârcı topluluğa hidayet vermez." (Ayet)

❑ İslam dinine göre salih amel ile iman arasında karşılıklı bir ilişki mevcuttur. İman; salih amelin ön koşulu, salih amel ise kişinin imanının davranışlarına yansımalarının sonucudur. Kur'an-ı Kerim'de salih amel işleyenlerden övgüyle bahsedilmiş, iman ve salih amel kavramları çoğu yerde birlikte zikredilmiştir.

"Üç şey öleni mezara kadar takip eder; ikisi geri döner, biri kalır. Ailesi, malı ve ameli onu takip eder. Ailesi ve malı geri döner, ameli kalır." (Hadis)

"... Ey Rabbim, dedi. Gerek bana gerekse anne babama verdiğin nimete şükretmeye ve hoşnut olacağın iyi işler yapmaya beni muvaffak kıl. Rahmetinle beni iyi kullarının arasına kat!" (Ayet)

- ❑ Allah'ın (cc) bildirdiklerine iman etmek
- ❑ İbadetleri yerine getirmek
- ❑ Akraba ziyaretinde bulunmak
- ❑ Ana-babaya iyi davranmak
- ❑ Faydalı bilgileri öğrenmek için çaba göstermek
- ❑ İnsanları rahatsız edecek bir durumu ortadan kaldırmak

Salih Amellere Örnek Bazı Davranışlar

- ❑ Komşu hakkını gözetmek
- ❑ İhtiyaç sahiplerine yardım etmek
- ❑ Dürüst olmak
- ❑ Tüm canlılara merhametle yaklaşmak
- ❑ Çevreyi korumak
- ❑ Güler yüzlü olmak

Bizi **DİN**lemeye devam ediniz.

Memduh ÇELMELİ